

5. अविज्ञातप्रयुक्तेन धर्षिता मम वाससा।
संवृता शरदभ्रेण चन्द्रलेखेव शोभते ॥

अथवा/Or

नीचेनी टूंकनोंध लप्पो.

Write the short notes of the following.

1. अलङ्कारन्यासप्रसङ्गः ।
2. संवाहक'प्रसङ्गः ।

Q.3 नीचेनां वाक्यो ससंदर्भ समझवो.

14

Explain the following sentences with context.

1. मधुरमपि बहु खादितमजीर्णं भवति ।
2. भागधेयपरिवृत्तायां दशायां मानवमानं रक्षितम् ।
3. धिग् भोः ! कुलं च पुरुषस्य दरिद्रतां च ।

अथवा/Or

नीचेनी टूंकनोंध लप्पो.

Write the short notes of the following.

1. चौरदृश्यः ।
2. मुक्तावलिप्रसङ्गः ।

Q.4 संस्कृत नाटकनी उत्पत्ति विषयक विविध मतोनी चर्चा करो.

14

Discuss the various views on the origin of Sanskrit drama.

अथवा/Or

नीचेनामांथी कोईपरा के रूपक प्रकार समझवो.

Explain any two types of ^{रूपक} metaphors of the following.

E-1442 - 3

1. નાટક |
2. પ્રકરણ |
3. વ્યાયોગ |
4. પ્રહસન |

Q.5 નીચેનામાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (કોઈપણ સાત) (14)

Choose the correct option from the following and write the answers to the questions. (Any seven)

1. ભાસની નાટકો કઈ સાલમાં મળી આવ્યા ?
(1) ઈ.સ. 1905 (2) ઈ.સ. 1909 (3) ઈ.સ. 1912
2. નીચેનામાંથી કયું નાટક રામાયણ પર આધારિત છે?
(1) બાલચરિતમ્ (2) પ્રતિમાનાટક (3) અવિમરક
3. કયા કવિએ ભાસને "અગ્નિનો મિત્ર" કહ્યો છે ?
(1) રાજશેખર (2) વાકપતિરાજ (3) જયદેવ
4. ચારુદત્ત નાટકમાં શકાર કોણ છે ?
(1) રાજાનો સાળો (2) બ્રાહ્મણ (3) સૈનિક
5. ચારુદત્ત શેના ઉપર મનોમંથન કરે છે ?
(1) ધનવિષયક (2) દારિદ્રવિષયક (3) પુત્રવિષયક
6. "અલંકારન્યાસ પ્રસંગ" કયા અંકમાં આવે છે.
(1) પ્રથમ (2) દ્વિતીય (3) તૃતીય
7. સજ્જલકની પ્રિયતમાનું નામ શું હતું ?
(1) રદનિકા (2) મદનિકા (3) જવનિકા

PTD

E - 144 2-4

8. ચારુદત્ત નાટકમાં વિદૂષકનું નામ શું છે ?
(1) મૈત્રેય (2) વસંતક (3) સંસ્થાનક
9. મુક્તાવલિનો ત્યાગ કોણ કરે છે ?
(1) મદનિકા (2) ચારુદત્તની પત્ની (3) વસંતસેના
10. રૂપકોના કેટલા પ્રકારો છે ?
(1) દશ (2) અઠાર (3) વીસ
11. "પञ्चरात्रम्"નો રૂપક પ્રકાર કયો છે ?
(1) નાટક (2) સમવકાર (3) વ્યાયોગ
12. નાટકમાં વધુમાં વધુ કેટલા અંક હોવા જોઈએ ?
(1) આઠ (2) દશ (3) બાર

શુભં ભૂયાત્

B.A. Sem-1 (CBCS) Examination
Elective (EC-I) 102-EB
Sanskrit

Mattavilas (Prahasanam)

Time : 2-30 Hours]

December - 2025

[Max. Marks : 70

- सूचनम् : (१) દરેક પ્રશ્નનાં ગુણ સમાન છે.
(२) બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.

Instructions : (1) All questions carry equal marks.
(2) All questions are compulsory.

૧ નીચેનીમાંથી કોઈપણ બેનો અનુવાદ કરો :

૧૪

Translate any two of the following :

- (१) देवसोमा : भगवन्! मत्तामिव मत्तामिव मां भणसि।
कपाली : किमाए भवती?
देवसोमा : न खलु किञ्चिद् भणामि।
कपाली : किन्तु खलु मत्तोऽस्मि?
देवसोमा : भगवन्! परिभ्रमति परिभ्रमति पृथिवी। पुरःपतामीव अवलम्बस्वेदानी माम्।
कपाली : प्रिये तथास्तु। (अवलम्बमानः पतनं रूपयित्वा) प्रिये! सोमदेवे! किं त्वं कुपितासि,
यदवलम्बितुमुसर्पतो मे दूरीभवसि।
- (२) देवसोमा : भगवन्! पश्य पश्य! एष रक्तपरोऽस्मिन् विश्वस्तपुरुषदृष्टिः शङ्कितपदविक्षेपस्त्वरितं गच्छति।
कपाली : प्रिये! एवमेतत्। अपि चास्य हस्ते चीवरान्तः प्रच्छादितं किमव्यस्तीव।
देवसोमा : भगवन्! तेन हि अवलम्ब्यासाद्य जानीवः
कपाली : भवति! तथा। (उपगम्य) भो भिक्षो! तिष्ठ।
शाक्यभिक्षु : को नु खलु मामेवं भणति। (निवृत्यावलोक्य)
अयि, अयमेकाभ्रवासी दुष्टकापालिकः। भवतु,
अस्य सराविभ्रमस्य लक्ष्यं न भवामि। (सत्वरं गच्छति)
- (३) कपाली : प्रिये। तथा। (आच्छेत्तुं व्याप्रियते।)
शाक्यभिक्षु : ध्वंसस्व दुष्टकापालिक! (हस्तेन नुदन् पादेन ताऽयति)
कपाली : कथं पतितोऽस्मि?
देवसोमा : मृतोऽस्मि दास्याःपुत्र! (केशापकर्षणं रूपयित्वा मिरालम्बना पतिता।)
शाक्यभिक्षु : (आत्मगतम्) अहं बुद्धस्य विज्ञानं, येन मुण्डनं दृष्टम्।
(प्रकाशम्) उत्तिष्ठोत्तिष्ठ उपासिके उत्तिष्ठ। (इति देवसोमामुत्थापयति।)
कपाली : पश्यन्तु पश्यन्तु माहेश्वराः। अनेन दुष्टभिक्षुक-नामधारकेण नागसेनेन मम प्रियतमा-
पाणिग्रहणं क्रियमाणम्।
- (४) पाशुपत : आगमानुगतमभिहितम्।
शाक्यभिक्षु : भोः वर्णस्तावन्मयो कृतः। अस्य संस्थानपरिमाणं केन निर्मितम्?
कपाली : ननु मायासन्तानसम्भवाः खलु भवन्तः।
शाक्यभिक्षु : कियतीं वेला भवन्तमाक्रोशामि? गृह्णातु भगवान्।
कपाली : नूनमेवं बुद्धेनापि दानपारमिता पूरिता।
शाक्यभिक्षु : एवं गते किमिदानी मे शरणम्?
कपाली : ननु बुद्ध धर्मसिद्धिवाः।
पाशुपत : नायं व्यवहारो मया परिच्छेत्तुं शक्यते। तदधिकरणमेव यास्यामः।

अथवा / OR

૧ નીચેનામાંથી કોઈપણ બે સંસદર્ભ સમજાવો.

૧૪

Explain any two contexts from the following :

- (१) एवं वीतरागिणा वीतरोषेणापि भवितव्यम्।
(२) मुधावादा द्वि रमणं शिक्षापदम्।
(३) ननु माया सन्तानसम्भवाः खलु भवन्तः।
(४) दिष्टयां भवान वर्धते।

[P.T.O.]

0812E1442-6

- ૨ કપાલી (સત્યસોમ) નું પાત્રાલેખન કરો. ૧૪
Delineate the character of Kapali (સત્યસોમ) 14
અથવા / OR
- ૨ મત્તવિલાસના હાસ્યરસ વિશે નોંધ લખો. ૧૪
Write a note about the હાસ્યરસ: of Mattavilas 14
- ૩ મગવદજ્જુકીયમ્ વિશે સવિસ્તર નોંધ લખો. ૧૪
Write a detailed note about મગવદજ્જુકીયમ્। 14
અથવા / OR
- ૩ પ્રહસનનાં લક્ષણો આપી તેના પ્રકારોની ચર્ચા કરો. ૧૪
Give the characteristics of પ્રહસનમ્ and discuss it's types. 14
- ૪ મહેન્દ્ર વર્માના જીવનનો સવિસ્તર પરિચય આપો. ૧૪
Give a detailed introduction to the life of Mahendra Varma. 14
અથવા / OR
- મત્તવિલાસનું પ્રહસન તરીકે મૂલ્યાંકન કરો. ૧૪
Evaluate Matavilas as પ્રહસનમ્. 14
- ૫ નીચેનામાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી ઉત્તર આપો. (ગમે તે સાત) : ૧૪
Give an answer with appropriate option of the following : (Any Seven)
- (૧) મત્તવિલાસ નો સાહિત્ય પ્રકાર કયો છે.
(અ) મહાકાવ્યમ્ (બ) મુક્તકકાવ્યમ્ (ક) પ્રહસનમ્
- (૨) મત્તવિલાસમાં આવતા બૌદ્ધભિક્ષુનું નામ શું છે?
(અ) નાગસેન (બ) સત્યસોમ (ક) મર્ત્યસેન
- (૩) કપાલીની સ્ત્રી-મિત્રનું નામ આપો.
(અ) સત્યસોમા (બ) દેવસોમા (ક) વાસવદત્તા
- (૪) કાપાલિકોનું કયું વ્રત મનાય છે?
(અ) વિષપાનમ્ (બ) સુરાપાનમ્ (ક) જલપાનમ્
- (૫) બૌદ્ધધર્મમાં શેનો મહિમા સ્વીકારે છે.
(અ) મુણ્ડનમ્ (બ) ખણ્ડનમ્ (ક) મોજનમ્
- (૬) મત્તવિલાસના નાન્દીશ્લોકમાં કોની સ્તુતિ થઈ છે?
(અ) ઇન્દ્ર (બ) બ્રહ્મા (ક) શિવ
- (૭) કાપાલિકનું નામ શું છે?
(અ) સોમદેવ (બ) સત્યસોમ (ક) વામદેવ
- (૮) કાપાલિક કોનો ઉપાસક છે?
(અ) શિવ (બ) વિષ્ણુ (ક) રામ
- (૯) હાસ્યચૂડામણિના કર્તા કોણ છે?
(અ) વત્સરાજ (બ) કોસલરાજ (ક) બોધાયન
- (૧૦) પ્રહસનનો મુખ્ય રસ કયો હોય છે?
(અ) કરુણ (બ) હાસ્ય (ક) શૃંગાર
- (૧૧) પ્રહસનનું કથાવસ્તુ કેવું હોય છે?
(અ) વૈદિક (બ) કાલ્પનિક (ક) ઐતિહાસિક
- (૧૨) 'મગવદજ્જુકીયમ્' નો સાહિત્ય પ્રકાર જણાવો.
(અ) પ્રહસનમ્ (બ) નાટક (ક) નાટિકા